

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי בר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת דברים

א. רש"י

פרק א' פסוקים ו', ז', ח':

(ו) רב לכם שבת - כפשוטו. ויש מדרשי אגדה: הרבה גדולה לכם ושכר על שינחכם בהר הזה. עשייתם משכן, מנורה, וכלים, קבלתם תורה, מניתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות: (ז) פנו ופנו לכם - זו דרך ערד ומרמה: ובאו הר האמורי - כמשמעו: וא"ל כל שבניו - עמון ומואב והר שעיר: בערבה - זה מישור של יער: בהר - זה הר המלך: ובשפלה - זו שפלת דרום: ובנגב ובחוף הים - אשקלון ועזה וקסרי וכו' כדאיחא בספרי: עד הגדר הגדול - מפני שמכר עם ארץ ישראל קוראו גדול משל הדיוט אומר עבד מלך מלך - (ח) ראה נתתי - צעייכס אחס רואים, איני מומר לכם מאומד ומשמעה: באו ורשו - אין מערער בדבר, ואינכם צריכים למלחמה, אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זין: ראבותיכם - למה הזכיר שוב לאברהם ליעקב ולא אברהם כדאי לעצמו יצחק כדאי לעצמו יעקב כדאי לעצמו:

אלו

1. מה מביא את רש"י - בקטע הראשון לא להסתפק "כפשוטו" ולהוסיף מדרשים ארוכים?
2. מה מוסיף פרשנו בקטעים השונים בפסוק ז' ואי הוא הנגר הדולף?
3. מה חידושי ב: "ראה נתתי"?
4. מה ההקדל בין אומר לבין שואה, מה יותר חזק?
5. מה חידושי ב: "בואו ורשו"?
6. איך הוא מסביר: "לאבותיכם"?

* * *

ב. העמק דבר

פרק א' פסוקים ז', ח': (ז) פנו ופנו לכם ובאו הר האמורי - דאע"ג שלכסף לא בלו מחלה דרך הר האמורי שהוא הר יהודה נדרוס ארץ ישראל, משום דיושבי שעיר לא הניחו, אבל אם היו נכנסים או לא היו מעבדים כמ"ש לעיל ב'. ואע"ג שקשה לכבוש מחלה דרך ההר, כמ"ס להלן ל"ג י"ט שקשה להלחם עם מי שטומד על ההר, מ"מ כאשר הי' אז הכל בדרך נס ולא צענה וגבורה למלחמה, ובדרך נס שהו גבעות עולם. והי' הדבור שיהלכו דרך הר האמורי, ואחר כן ירדו בערבה - ומסס בהר שהוא הר המלך בשנת יוסף, ומסס ובשפלה הוא גליל החתום, ומסס ישובו ובנגב שהוא דרום ארץ ישראל ביהודה, ואע"ג שאינו כדרך כובשי הארץ, החלה מטריס יסודות הארץ במקום שבאים

בראשונה ואח"כ הולכים הלאה, ולא להיפך להניח החוריים את השונא ויכולים להקיפם מפנים ומאחור, אבל כל זה כשנלחמים בדרך הטבע, משא"כ אם הי' בדרך נס לא יפלא כל דבר, והכי הניח בספרי ע"ז המקרא, כשאתם נכנסין לארץ אין אתם צריכין כלי זין כו': ארץ הבנעני והעבני - הוא עבר הירדן המזרחי, אבל עבר הירדן למערב אין שם הגבול נהר פרת כידוע, והכי משמע בגבולי ארץ ישראל בפי מסע, ועי' ס' שמי ידוע ללומאנו: (ח) נתתי ראבותיכם את הארץ באו ורשו - אין אתם צריכים לזכות בה ע"י שיכלו יושבי הארץ ותהי הארץ הפקר מאין יושב, וא"כ יהי' נצרך קנין חוקה כל מקום צפני עצמו כדין הפקר כדאי' בצ"צ דנ"ד, לא כן אלא היא צמחה לכם, מעתה צביאה ושיבה במקום אי' קונים כל הארץ שצביאה, כדאי' בקדושין דכ"ז משום דקדנא דארעא חד הוא.

דברים

סאלות

1. כרשננו מסביר - בקטעים השונים כפסוק ל' - תמיתה מדרך הכיבוש, מהו, מהי תשובתו ואיך היה במציאות?
2. למה "הכנצני והלכננו" הם צמר הירדן?
3. מביאורו לפסוק ח' צונה כרשננו על מציה משפטית-רציונית, מהו, ומה מצנהו?

* * *

ג. כלי יקר .

פרק א' פסוק [יח] וְאֶצְוָה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא וְגו'. פֶּרֶשׁ רש"י: אלו עֲשֶׂרָה דְבָרִים שֶׁבֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נַפְשׁוֹת, וְהֵם בְּסִפְרֵי, זְכָרִים הָרֵא"ם. וּמְקַלְלֵם הוּא שְׂדֵינֵי מְמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוּ בְיוֹם בֵּין לְזִכּוֹת בֵּין לְחֻבָּה, וְדִינֵי נַפְשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוּ בְיוֹם לְזִכּוֹת, וּבְיוֹם שְׁלֹאֲחֲרֵיו לְחֻבָּה. וְנִרְאָה שֶׁעַל זֶה אָמַר: "וְאֶצְוָה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן", וּמִקְרָא מִסֵּרֵס הוּא, וּכְאֵלוֹ אָמַר: וְאֶצְוָה אֶתְכֶם כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן בְּעַת הַהוּא, אוּ בְיוֹם שְׁלֹאֲחֲרֵיו. וְעַל זֶה הָאֲשִׁימָם הַנְּבִיא בְּאֵמָרוֹ: "מִלֹּאֲתֵי מִשְׁפַּט צְדָק יִלִּין בָּהּ וְעַתָּה מִרְצָחִים" (ישעיה א, כא), כִּי בְדִינֵי נַפְשׁוֹת מְלִינֵי הַחֻבָּה, וְגוֹמְרִין לְאַתֵּר הַזְּכוֹת, וְהֵם הַחֲלִיפּוֹ הַשָּׁשָׁה, "צְדָק יִלִּין בָּהּ", אִם הִיָּה נִרְאָה לָהֶם שֶׁהוּא צְדָק בְּדִינוֹ אוּ "יִלִּין בָּהּ", הִיוּ מְלִינֵי הַזְּכוֹת, אוּלַי יִמְצְאוּ לוֹ חֻבָּה, "וְעַתָּה מִרְצָחִים", אִם הִיָּה נִרְאָה בְּעֵינֵיהֶם בְּאוֹתוֹ יוֹם לְחֻבָּה, אוּ "וְעַתָּה" - תִּכְף בְּלֹא לִינָה הִיוּ מוֹכְנִים לְרִצְחוֹ וְלִגְמוֹ דִּינוֹ לְחֻבָּה. וְעַדִּין קָשָׁה לִי עַל פְּרוּשׁ זֶה, לָמָּה אָמַר "וְאֶצְוָה אֶתְכֶם", הִיָּה לוֹ לומר וְאֶצְוָה אֵת שְׂפִטִּיכֶם. וְנִרְאָה לִישָׁב זֶה עַל דֶּרֶךְ שְׂמִצְיָנוּ בְּסִנְהֶדְרִין בְּפֶרֶק דִּינֵי מְמוֹנוֹת שְׂדֵרֶשׁ רַב נִחְמַן בַּר יִצְחָק מֵהַ שְׁנָאֵמַר:

"וְהַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי וְשִׂמְעֵתִיו", הִינּוּ וְשִׂמְעֵתִיו מִפִּי הַגְּבוּרָה (סנהדרין ת.). וְנִכּוֹן הוּא, כִּי אִיךָ יִתְלֶה מִשֶּׁה אִישׁ עָנּוּ בְּעִצְמוֹ? וְעַדִּין לֹא הִזְכִּיר מִשֶּׁה שְׂאֵחַר שִׂישְׁמַע מִפִּי הַגְּבוּרָה יִשִּׁיב לָהֶם מֵה דְבַר ה' יִתְעַלֶּה. וְנִרְאָה שֶׁעַל זֶה אָמַר: "וְאֶצְוָה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן", וּמִקְרָא זֶה מִחֻבָּר אֶשְׁלַמְעֶלָה, כִּי "הַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי", וְאֵנִי אֶמְלִיךָ בְּגִבוּרָה "וְשִׂמְעֵתִיו", וְאַחַר שֶׁאֲשַׁמַּע מִפִּי הַגְּבוּרָה - "וְאֶצְוָה אֶתְכֶם", רִצְהָ לומר: אֲשִׁיב לָכֶם תְּשׁוּבָה תִּכְף בְּלִי אַחֲרַי, אֲלֹא "בְּעַת הַהוּא" אֲשֶׁר תִּשְׁאָלוּ מִמֶּנִּי, אֲשִׁיב לָכֶם "אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן". וְאַל תִּחְשְׁבוּ, מִי יוֹדַע אִם לַעֲת כּוֹתֵת אֲגִיעַ לְמִלְךָ מִלְכֵי הַמְּלָכִים לְשֹׂאֵל מִמֶּנּוּ דְבַר הַלְּכָה, וְאוּלַי עַל יְדֵי זֶה יְבוֹאוּ לִידֵי עֲנֵי הַדִּין, אֲלֹא תִּכְף "בְּעַת הַהוּא" אֲשִׁיב שׁוֹאֵלֵי דְבַר, כִּי כִּף מִבְּטַחְנִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "עֲמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה מֵה יְצוּהָ ה' לָכֶם" (במדבר ט, ח), פֶּרֶשׁ רש"י: אֲשֶׁרֵי יְלֹד אִשָּׁה שֶׁכִּף מִבְּטַח, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיָּה רוֹצֶה הִיָּה מְרַבֵּר עִם הַשְּׂכִינָה, לְכִף נֹאמַר: "עֲמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה", אֵל תִּלְכוּ מִכָּאן, אֲלֹא עֲמְדוּ פֶּה וְתִכְף אֲשַׁמְעָה מֵה יְצוּהָ ה'. וְעַל זֶה אָמַר: "וְאֶצְוָה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא" וְגו', וְזֶה פְּרוּשׁ יָקָר.

סאלות

1. בקטע הראשון מסביר כרשננו את הקושי הסננוני ואת סדר הדברים, מה הקושי ומה מצנהו?
2. כמה סילוף סדר הדיון כל כך גרוש ומצוות?
3. בקטע השני שוב צוסק כרשננו לכאורה בעאלה de סננון או סדר הכתובים, מהו?
4. תשובתו צוסקת בעיטת השיבוט de מה ומרוט מצלתו? הסבר.

* * *

ד. אור החיים .

פרק א' פסוק לז': (לו) גם כי התאנף ה' בגללכם וגו'. קשה וְהָלֹא לֹא מִצִּינוּ שֶׁהַתְּאֲנַף ה' עַל מִשֶּׁה בְּעוֹן הַמְּרַגְלִים, וְרַמְבַּ"ם פ"י וְאָמַר וְעוֹד הוֹסֵפְתֶם לְהִרְעֵ פַעַם אַחֲרַת עַד שְׂגוּרְתֶם לְהַתְּאֲנַף בִּי ע"כ, וְאִין דְּכִרְיוֹ נִרְאִים כִּי רוֹאֵנִי שְׂעַדִּין הוּא מְרַבֵּר בְּעִנְיַן הַמְּרַגְלִים שֶׁכֵּן אָמַר

הכתוב אחר זה וטפכם אשר אמרתם וגו' עד סוף הפ' והוא מדבר בענין המרגלים ולמה הפסיק בתוך הענין בשלא בענין, ומה שהליץ הרב שרצה להזכיר יחד הנמנעים מעבר הארץ שהם היו גרמא לזה, לא ידעתי מה הנאה יש בזה: